

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בניהכנ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 147

בלק תש"ע

לא מעשי ידי אלוקים המה אלא מקרים טבעיים. כי לא האמינו בכוחות מעל לכוחות הטבע. ולכן שלח להם הקב"ה נביא משלהם, שאף הוא טיפל בכוחות בלתי טבעיים, ובכל זאת האמינו בו. מעתה לא יהיה להם פתחון פה עוד, כי האמינו בדברי הבל והזיות שוא של קוסם ומכשף כבלעם, הרי מוטב היה להם להאמין בדברי השם בפי נביאו משה.

"ויפתח ה' את פי האתון" (כב ח)

כששמעו אומות העולם שאין כוחו של משה אלא בפיו, מיד שלחו להביא את בלעם שגם הוא מומחה גדול בפה.

מה שהם לא ידעו, זה שהכח של משה בפיו זה לא כח של נאומים ודיבורים גבוהים בלי כיסוי. אלא כוחו של משה הוא כח של תפילה, כח של טהרה. ולכן זה שהביאו את בלעם כמשקל נגד מול משה, זו היתה טעות. וכדי להראות להם כמה טעותם גדולה, לפיכך "ויפתח ה' את פי האתון" הראה להם הקב"ה שאם מחפשים נואם מהולל, הרי גם חמור יכול להיות נואם בחדש עליון... לא העיקר מה נואמים, אלא מי המדבר. פה קדוש של משה ולא פה טמא של בלעם. ("על התורה")

"מי מנה עפר יעקב" (כג ו)

כתוב במדרש, על פסוק זה: מי מנה עפר יעקב אלו ישראל, שמלים את בניהם ואח"כ מכסים בעפר.

מסביר הרב יהודה צדקה זצ"ל בספרו "קול יהודה" משמע שבלעם לא פחד ממצות המילה עצמה. אלא ממה שמכסים את המילה בעפר. והדבר מפליא. לכן אומר רבי יהודה צדקה, שבלעם ראה אצל עם ישראל דבר הפלא ופלא. עושים ברית מילה במסירות נפש, ילד קטן בן שמונה ימים, לכולם זה כואב, ואעפ"כ עושים את הברית, אך לא מתגאים בזה, אלא מכסים בעפר. מידת הצניעות והענוה לעשות דבר גדול ולכסות, מזה התפעל ופחד בלעם הרשע.

"וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי" (כב ב)

בהמשך כותבת התורה, "ובלק בן ציפור מלך למואב בעת ההיא". נשאלת השאלה מדוע לא גילו לנו עובדה זו מיד בהתחלה?

ואומרים בשם ר' חיים מבריסק זצ"ל, שאכן בתחילה הוא לא היה מלך, אבל אחרי שנהיה אנטישמי והסביר לכל העולם כמה היהודים מסוכנים, ועוד מעט ילחכו הקהל את כל סביבותינו ויעשו איתנו מלחמה ויאכלו אותנו וכו' וכו'. מיד "ובלק בן ציפור מלך למואב בעת ההיא", מיד נבחר להיות מלך, כמו שאומרים חז"ל "כל המיצר לישראל נעשה ראש".

"וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה" (כב ה)

בספר "מעיינה של תורה" כתב: ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכיתנו על גוי רשע? – כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר, אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם. (רש"י).

אבל הרי הקושיא במקומה עומדת: שוב היה פתחון פה לאומות, מדוע נתנו לישראל נביא אמת כמשה ולהם נתנו נביא כבלעם הרשע, הפורץ גדר? – היה הרבי ר' בונים ז"ל מסביר את הדבר בספור זה.

בשעה שבא לברלין להתרפא בעיניו ושאל לרופא מומחה, יעץ לו אחד, לבקר איזה "רופא פלא", הרופא בסגולות לחשים. אמר לו רבי בונים: באמת הרי צריך היה יהודי כמוני ללכת לצדיק הדור שיתפלל עלי ולא ללכת בכלל לרופא, אלא שהתורה אמרה "ורפא ירפא" - מכאן שצריכים לחפש רפואה גם בדרך הטבע. אבל אם ללכת לרופא אליל הרופא שלא כדרך הטבע, או על ידי סגולות, מוטב ללכת להאי צדיקא ופרישא – המגיד מקוזניץ.

וכך הוא בנידון זידן. הרי כל סירובם ומריים של האומות לתורת משה היא, משום שלא האמינו במשה ובקדושתו האלקית, אלא סברו שהאותות והמופתים

"אפס קצהו תראה וכולו לא תראה" (כג יג)

האדמור מקוצק זצ"ל פירש, אם רואה אתה חסרון אצל יהודים, הוא רק "אפס קצהו" – אצל יחידים. יכול אתה לראות לפעמים חסרון אבל "וכולו" אם באת להסתכל על הכלל ישראל "לא תראה" – לא תמצא לעולם פגם וחסרונות. לא תמצא בהם מגרעת, כי בכלל ישראל, בכללותם עומדים היהודים גבוה יותר בכל הענינים, מכל אומות העולם.

"לא הביט אן ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (כג כא)

אומר על זה המדרש אינו מסתכל בעבירות שבידם, אינו מסתכל אלא בזכות שלהם.

בספר **"מהר"ם סופר"** מפרש **הרב משה ב"ר יעקב סופר זצ"ל**, על פי מה שפירש ר' לוי יצחק מברדיטשב בספרו **"קדושת לוי"** את מאמר חז"ל ולקחתם לכם ביום הראשון, ואמרו חז"ל ראשון למנין עונות.

וביאר ר' לוי יצחק, שביום הכיפורים ע"י תשובה מיראה שאנו עושים, נהפכות העבירות לשגגות. אבל בסוכות, ע"י הסוכה וארבעת המינים, עושים תשובה מאהבה, ואז נהפכות השגגות לזכויות, וממילא עכשיו כבר כדאי להביא אותם ולספור אותם וזה הכוונה הראשון למנין עונות. שבסוכות סופרים את העבירות כדי לדעת כמה מצות נעשו פה.

על פי זה מסביר המהר"ם סופר, הקב"ה לא מסתכל בעבירות של ישראל, "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", אבל כאשר "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו", כשהקב"ה נהיה רַע (תרועת מלשון רעות, כמו שפירש רש"י) אז, כשיש אהבה וחיבה, הקב"ה מסתכל בעבירות, שהרי כבר נהפכו למצוות.

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (כג כא)

בספר **"עטרת חיים"** מביא בשם ה"דברי חיים" **מצאנז זצ"ל**, לפרש פסוק זה בדרך רמז:

מי שלא רואה בליבו שום "און ביעקב", וגם לא "עמל בישראל", כי תמיד מחפש איך להצדיק ולדון לכף זכות, איש כזה "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו".

"נאום הגבר שטום העין אשר מחזה ש-ד-י יחזה נופל וגלוי עינים" (כד ד)

אמר **האדמור רבי אברהם יעקב מסדיגורא זצ"ל**: כאשר אדם נמצא בשיא תקפו וגבורתו. הכל הולך לו חלק, הכל נוסע ישר, כשהוא "גבר" אז אדם הוא "שטום עין" לא רואה ולא מרגיש שהכל "מחזה ש-ד-י יחזה", שהכל בהשגחה פרטית עליונה. אין בעל הנס מכיר בניסו.

מתי בכל זאת אדם מתחיל לראות את האלוקים? התשובה היא: "נופל", כשהוא נופל ויורד מגדולתו, אז נעשה "גלוי עינים", אז נותן את ליבו ומתבונן שהעולם אינו הפקר, והבורא יתברך רואה ושומע ומנהיג הכל כרצונו.

"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" (כד ה)

בספר **"מטה יהודה"** כותב ר' יהודה לייב לאזארוב **זצ"ל**, דרך העולם הוא כך: אדם קנה לאשתו תכשיט יקר, והוא מביא ומראה אותו לכל מכיריו וידידיו. אוהביו האמיתיים מברכים אותו, שתזכה לקנות לה עוד כהנה וכהנה בבריאות בפרנסה טובה, שלום בית עד מאה ועשרים שנים טובות. אך אלה שרק נראים כאוהבים ובליבם שונאים ומקנאים, אומרים לעצמם בלחש: הלואי שבקרוב תצטרך למשכן את התכשיט הזה אצל מלווה בריבית...

בלעם הרשע ראה בכח הנבואה שלו את שני בתי המקדש שיהיו לעם ישראל, ומרוב התפעלות קרא "מה טובו אהליך יעקב", כמה יפים ונחמדים הם בתי המקדש הללו, אך ברוב שנאה סינן מתחת לשפמו הלואי "משכנותיך ישראל", שבקרוב תצטרכו למשכן אותם בעד עוונותינו.

